

ADRAN 6: TEGWCH

6.1 Cyflwyniad

6.2 Egwyddorion

6.3 Atgyfeiriadau Gorfodol

6.4 Canllawiau

- Cyfranwyr a Chydsyniad ar sail Gwybodaeth
- Dod o hyd i Gyfranwyr
- Diogelwch a Dyletswydd Gofal tuag at Gyfranwyr
- Bygwth a Bychanu
- Rhaglenni Gemau, Cwisiau, Sioeau Talentau a Rhaglenni sy'n Cynnig Cyfleoedd Newid Bywyd
- Golygu Teg
- Anhysbysrwydd
- Cyfranwyr, Cytundebau Mynediad, Ffurflenni Indemnio ac Annibyniaeth Olygyddol
- Hawl i Ymateb
- Cyfle i Gyfrannu ac Ystyried y Ffeithiau'n Briodol
- Gwrthod Cymryd Rhan
- Twyllo
- Portreadu Pobl Go iawn mewn Drama

6.1 CYFLWYNIAD

Mae'r BBC yn ceisio bod yn deg â phawb – yn deg â'i gynulleidfaoedd, â'i gyfranwyr a chyfranwyr posibl, â ffynonellau ac â'r rheini y mae ei allbwn yn eu trafod.

Dylai cynnwys y BBC fod yn seiliedig ar barch, didwylledd a gonestrwydd¹. Mae Cod Darlledu Ofcom hefyd yn gosod rhwymedigaeth ar y BBC i 'osgoi trin unigolion neu gyrff yn anghyfiawn neu'n annheg mewn rhaglenni'.²

Mae rhan helaeth o'r adran hon yn ymdrin â'r broses o recriwtio'r rheini sy'n cymryd rhan neu rhai sy'n ymwneud fel arall â chynnwys, a dylid ei hystyried ochr yn ochr ag Adran 7 Preifatrwydd: Preifatrwydd a Chydsyniad.

Rhaid arfer gofal dyladwy am ein cyfranwyr neu'n cyfranwyr posibl, yn ogystal â ffynonellau, sy'n wynebu risg o niwed neu ofid o ganlyniad i'w cyfraniad. Gofal dyladwy yw lefel y gofal sy'n briodol i'r amgylchiadau neilltuol a phenodol.

¹ Yr adrannau o God Darlledu Ofcom sy'n ymwneud â hyn yw 7: Tegwch ac 8: Preifatrwydd

² Rheol 7.1, Cod Darlledu Ofcom

Mae asesiad gofal dyladwy yn ystyried y cynnwys golygyddol, natur a graddau'r ymwneud gan yr unigolyn a'i statws cyhoeddus, ynghyd â ffactorau perthnasol eraill fel risgiau i ddiogelwch ac a yw'r unigolyn yn agored i niwed.

Bydd anghywirdeb sylweddol yn y ffordd o gyfeirio at bobl neu o roi sylw iddynt yn gallu creu'r perygl o achosi annhegwch. Mae hyn yn berthnasol i gynnwys wedi'i sgriptio a heb ei sgriptio. Er enghraifft mewn allbwn ffeithiol wrth gyfleu barn pobl eraill a gwybodaeth amdanynt, a hefyd mewn dramâu sy'n portreadu pobl neu sefydliadau go iawn. Felly, dylid darllen yr adran hon o'r Canllawiau ar y cyd ag Adran 3: Cywirdeb.

Dylid cael cydsyniad ar sail gwybodaeth gan gyfranwyr fel arfer. Dylid rhoi gwybodaeth briodol i unigolion a sefydliadau am natur arfaethedig a chyd-destun eu cyfraniadau cyn iddynt gymryd rhan oni bai fod cyfiawnhad golygyddol dros fynd ymlaen heb gael cydsyniad ganddynt.

6.2 EGWYDDORION

6.2.1 Bydd y BBC yn agored, yn onest, yn ddiwyll ac yn deg wrth ddelio â ffynonellau, cyfranwyr, cyfranwyr posibl a chynulleidfaoedd oni bai fod budd clir i'r cyhoedd o wneud fel arall, neu os oes rhesymau pwysig fel materion cyfreithiol, diogelwch, neu gyfrinachedd.

6.2.2 Fel rheol, dylid rhoi gwybodaeth briodol i unigolion a sefydliadau am natur arfaethedig a chyd-destun eu cyfraniadau pan ofynnir iddynt gymryd rhan yng nghynnwys y BBC ac yn rhoi eu cydsyniad, oni bai fod cyfiawnhad golygyddol dros fwrw ymlaen heb gael cydsyniad ganddynt.

6.2.3 Pan fydd allbwn yn cynnwys honiadau o ddrwgweithredu, anghyfiawnder neu anghymhwysra, neu'n cyflwyno beirniadaeth gref a niweidiol am unigolyn neu sefydliad y gellir ei adnabod, dylid rhoi hawl i ymateb fel arfer i'r rheini sy'n cael eu beirniadu, oni bai fod cyfiawnhad golygyddol dros fynd ymlaen hebdo.

6.2.4 Mae gan y BBC ddyletswydd gofal tuag at ei gyfranwyr neu gyfranwyr posibl, yn ogystal â'i ffynonellau, a allai wynebu risg o niwed neu ofid sylweddol o ganlyniad i'w cyfraniad i'r allbwn.

6.3 ATGYFEIRIADAU GORFODOL – rhaid eu hatgyfeirio ymlaen llaw

Mae Atgyfeiriadau Gorfodol yn rhan hanfodol o broses olygyddol a sicrhau cydymffurfiaeth y BBC a rhaid cadw atynt.

Atgyfeirio i'r Cyfarwyddwr Polisi a Safonau Golygyddol

6.3.1 Os oes bwriad i ddarlledu honiad difrifol heb gynnig cyfle i ymateb, rhaid atgyfeirio'r bwriad hwnnw i sylw ffigwr golygyddol uwch neu, yn achos cwmnïau cynhyrchu annibynnol, i'r golygydd comisiynu, ac i'r Cyfarwyddwr Polisi a Safonau Golygyddol.

(Gweler 6.4.46)

6.3.2 Os oes bwriad i greu gwefan sy'n cuddio unrhyw gysylltiad â'r BBC, rhaid atgyfeirio'r bwriad hwnnw i sylw ffigwr golygyddol uwch neu, yn achos cwmnïau cynhyrchu annibynnol, i'r golygydd comisiynu, ac i'r Cyfarwyddwr Polisi a Safonau Golygyddol.

(Gweler 6.4.54)

6.3.3 Os oes bwriad i bortreadu person go iawn mewn ffordd arwyddocaol mewn drama yn groes i ddymuniadau'r person hwnnw, neu i ddymuniadau ei deulu agos sy'n dal yn fyw, rhaid atgyfeirio'r bwriad hwnnw i sylw'r Cyfarwyddwr Polisi a Safonau Golygyddol i'w gymeradwyo cyn ymrwymo i'r cynhyrchiad.

(Gweler 6.4.58)

6.3.4 Os oes bwriad i gynhyrchwyr cynnwys y BBC fynd i mewn i wlad mewn ffordd sy'n osgoi cyfyngiadau fisa, rhaid atgyfeirio'r bwriad hwnnw i ffigwr golygyddol uwch, neu, yn achos cwmnïau cynhyrchu annibynnol, i'r golygydd comisiynu. Rhaid ymgynghori hefyd â'r Cyfarwyddwr Polisi a Safonau Golygyddol.

(Gweler 6.4.57)

Atgyfeiriadau Eraill

6.3.5 Rhaid atgyfeirio, i'r tîm Polisi Golygyddol, cynigion i dalu dim mwy na ffi aflonyddu i gyfranwyr at allbwn newyddion a materion cyfoes a newyddiaduraeth ffeithiol am adrodd eu stori.

(Gweler 6.4.13)

6.3.6 Rhaid atgyfeirio geiriad arfaethedig yr holl apeliadau am gyfranwyr a chystadleuwyr, yn cynnwys y rheini ar gyfer rhaglenni talent ac adloniant, i sylw ffigwr golygyddol uwch neu, yn achos cwmnïau cynhyrchu annibynnol, i'r golygydd comisiynu.

(Gweler 6.4.20)

6.3.7 Rhaid i unrhyw gytundeb mynediad, ffilmio neu recordio gael ei atgyfeirio i ffigwr golygyddol uwch, neu, yn achos cwmnïau cynhyrchu annibynnol, i'r golygydd comisiynu. Os yw'r geiriad arfaethedig yn peryglu uniondeb golygyddol neu annibyniaeth y BBC, rhaid ymgynghori â'r tîm Polisi Golygyddol hefyd. Os na ellir newid y geiriad er boddhad y BBC, ni chaiff y cynhyrchiad fynd yn ei flaen.

(Gweler 6.4.39)

6.3.8 Rhaid trafod unrhyw geisiadau gan feysydd allbwn ar wahân i gasglu newyddion o ddydd i ddydd am gyfweiliadau ag aelodau o'r Teulu Brenhinol, neu am ymddangosiadau dethol ganddynt, â Swyddog Cyswllt Brenhinol y BBC a'r tîm Polisi Golygyddol.

(Gweler 6.4.40)

6.3.9 Rhaid atgyfeirio unrhyw gynnig i dwyllo cyfrannwr i allbwn newyddion neu ffeithiol i ffigwr golygyddol uwch neu, yn achos cwmnïau cynhyrchu annibynnol, i'r golygydd comisiynu. Rhaid ymgynghori hefyd â'r tîm Polisi Golygyddol.

(Gweler 6.4.50)

6.3.10 Rhaid atgyfeirio unrhyw gynnig i dwyllo cyfrannwr at ddibenion comedi, adloniant neu ddychanu, p'un a yw yn llygad y cyhoedd ai peidio, i ffigwr golygyddol uwch neu, yn achos cwmnïau cynhyrchu annibynnol, i'r golygydd comisiynu. Rhaid ymgynghori hefyd â'r tîm Polisi Golygyddol.

(Gweler 6.4.53)

6.3.11 Rhaid i unrhyw gynnig i greu persona ffug neu i greu cyfrif ffug ar y cyfryngau cymdeithasol gael ei atgyfeirio i ffigwr golygyddol uwch neu, yn achos cwmnïau cynhyrchu annibynnol, i'r golygydd comisiynu. Rhaid ymgynghori hefyd â'r tîm Polisi Golygyddol.

(Gweler 6.4.55)

6.3.12 Os bydd unrhyw un yn ymyrryd i lywio cwrs trafodaeth ar-lein neu ar y cyfryngau cymdeithasol at un o ddibenion y BBC, heb ddatgelu ei gysylltiad â'r BBC, rhaid iddo fod yn gweithredu er budd y cyhoedd a rhaid iddo atgyfeirio'r mater i ffigwr golygyddol uwch neu, yn achos cwmnïau cynhyrchu annibynnol, i'r golygydd comisiynu. Dylid ymgynghori hefyd â'r tîm Polisi Golygyddol. Yn yr achosion mwyaf difrifol, rhaid atgyfeirio'r mater hefyd i'r Cyfarwyddwr Polisi a Safonau Golygyddol.

(Gweler 6.4.56)

6.4 CANLLAWIAU

Cyfranwyr a Chydsyniad ar sail Gwybodaeth³

6.4.1 Dylai cyfranwyr gael eu trin yn deg a gyda gonestrwydd a pharch. Rhan allweddol o sicrhau tegwch yw cael cydsyniad ar sail gwybodaeth, fel arfer cyn i rywun gymryd rhan mewn unrhyw gynnwys. Ystyr 'cydsyniad ar sail gwybodaeth' yw y dylai cyfranwyr gael yr wybodaeth sydd ei hangen i wneud penderfyniad rhesymedig i gymryd rhan. Weithiau gall fod yn briodol cadw gwybodaeth benodol yn ôl er budd y cyhoedd.

(Gweler 6.4.16)

Cyn i unigolyn gymryd rhan – ac eithrio drwy gyfraniad bach fel un mewn vox pop – dylid fel rheol dweud y canlynol wrthynt ar adeg briodol:

- natur y cynnwys, h.y. beth sydd dan sylw, ei bwrpas a theitl y rhaglen, lle bo hynny'n hysbys
- pam y gofynnir iddynt gyfrannu at gynnwys y BBC, ble bydd yn ymddangos gyntaf a pha bryd, os yw'n hysbys
- natur eu cyfraniad, er enghraifft, a fydd eu cyfraniad yn fyw neu wedi'i recordio a/neu ei olygu. Os yw'n cael ei recordio, dylid egluro nad oes sicrwydd y bydd yn cael ei ddefnyddio
- y meysydd y bydd yn cael eu holi yn eu cylch, a, pan fydd hynny'n berthnasol, natur cyfraniadau tebygol eraill
- y gall gwasanaethau eraill y BBC ddefnyddio eu cyfraniad, yn cynnwys ei aildddefnyddio, ei archifo ar-lein ac ar lwyfannau digidol trydydd partion
- y gall fod ar gael drwy'r byd ac am gyfnod amhenodol
- unrhyw risgiau posibl yn deillio o gymryd rhan yn y cynnwys a allai effeithio ar eu lles a'u diogelwch, a pha gamau y gellid eu cymryd i'w lliniaru.

(Gweler Adran 13 Defnyddio Cynnwys y BBC ar ôl ei Gyhoeddi neu ei Ddarlledu: 13.4.12-13.4.17)

³ Dyma ystyr 'cydsyniad ar sail gwybodaeth' i ddibenion y canllawiau hyn ac i reoleiddio cynnwys a ddarlledir. Nid yw'n fwriad iddo fod â'r un ystyr ag mewn cyfraith diogelu data

Mae'r BBC wedi ymrwymo i fod yn gynhwysol ac yn hygyrch i bawb ac i gefnogi addasiadau rhesymol, fel gofynion mynediad, ar draws cynrychiadau.

Mae'r BBC yn disgwyl i gyfranwyr fod yn onest, yn ddi-ddwyll ac yn gywir. Lle bo'n briodol, dylid dweud wrthynt hefyd beth yw natur eu hawliau a'u rhwymedigaethau cytundebol, a hawliau gwneuthurwr y rhaglen a'r darlledwr mewn perthynas â'u cyfraniad.

6.4.2 Dylai'r holl ymrwymïadau a wneir i gyfrannwr fod yn rhai y gellir eu cadw.

6.4.3 Bydd yn deg bod pobl sydd wedi'u recordio'n cyflawni neu'n cyfaddef i drosedd neu ymddygiad gwrthgymdeithasol yn gallu disgwyl llai o ran preifatrwydd, gan y bydd budd y cyhoedd⁴ mewn datgelu ymddygiad o'r fath yn bwysicach, felly ni ofynnir iddynt am gydsyniad fel arfer. Ni ddylid celu pwy ydynt chwaith, oni bai fod cyfiawnhad golygyddol dros wneud hynny neu ei bod yn angenrheidiol gwneud hynny yn ôl y gyfraith.

(Gweler Adran 7 Preifatrwydd: 7.1 ac Adran 9 Plant a Phobl Ifanc fel Cyfranwyr: 9.4.22)

6.4.4 Gellir cael achlysuron pan fydd pobl yn cael eu trafod neu pan fyddant yn destun cyfeiriad neu'n ymddangos mewn deunydd heb iddynt wybod neu gydsynio. Gallant fod yn ffigyrau cyhoeddus neu'n unigolion preifat a gall y deunydd gynnwys ffotograffau, fideos a gohebiaeth lle maent yn ymddangos.

Dylai unrhyw bortread fod yn deg a, lle bo'n briodol, dylid cymryd camau i sicrhau cywirdeb y portread, a pharchu eu disgwyliadau dilys o breifatrwydd.

(Gweler Adran 7 Preifatrwydd: 7.1)

6.4.5 Fel arfer dylid rhoi gwybod i gyfranwyr am newidiadau sylweddol mewn rhaglen neu gynnwys arall wrth iddo ddatblygu os gellir credu'n rhesymol bod newidiadau o'r fath wedi newid y wybodaeth sy'n sail i'w cydsyniad ar sail gwybodaeth. Gall newidiadau o'r fath gynnwys teitlau rhaglen (er enghraifft, lle maent yn newid canfyddiad y gynulleidfa o'r cynnwys neu'r cyfranwyr), newidiadau mewn cyfraniadau sylweddol eraill, newidiadau sylweddol yn y dyddiad darlledu neu gyhoeddi, neu unrhyw beth sy'n effeithio'n sylweddol ar y cyd-destun y bydd y cyfraniad yn ymddangos ynddo.

(Gweler 6.4.1)

⁴ Gweler Adran 1 o Safonau Golygyddol y BBC: 1.3 Budd y Cyhoedd

6.4.6 Dylai darlledwyr sicrhau nad yw ailddefnyddio deunydd, h.y. defnyddio deunydd a gafodd ei ffilmio neu ei recordio'n wreiddiol at un diben ac yna ei ddefnyddio mewn cynnwys at ddiben arall, neu a ddefnyddir mewn cynnwys diweddarach neu wahanol, yn creu annhegwch. Mae hyn yn berthnasol i ddeunydd a gafwyd gan eraill a deunydd y darlledwr ei hun.

(Gweler Adran 13 Defnyddio Cynnwys y BBC ar ôl ei Gyhoeddi neu ei Ddarlledu: 13.2.2)

Cael Cydsyniad

6.4.7 Gellir cael cydsyniad ar sail gwybodaeth gan gyfranwyr mewn amrywiaeth o ffyrdd, yn dibynnu ar amgylchiadau eu cyfraniad. Lle bynnag y bo'n ymarferol, dylid cael cydsyniad ar ffurf y gellir ei phrofi a all gynnwys ffurflen gydsynio, negeseuon wedi'u cyfnewid ar lwyfan digidol, recordiad o gadarnhad gan y cyfrannwr ei fod yn deall natur yr allbwn ac yn fodlon cymryd rhan, neu nodyn a wnaed ar y pryd o'r sgwrs lle trafodwyd cysyniad.

Mewn llawer achos bydd cyfranwyr yn rhoi eu cydsyniad drwy wneud dim ond cytuno i gael eu recordio ar gyfer y radio neu'r teledu neu i gyfrannu ar-lein. Er enghraifft, bydd hyn yn berthnasol fel arfer i'r rheini a gyfwelir ar fyr rybudd gan gynnwys pobl yn y newyddion a phobl sy'n cymryd rhan mewn vox pop.

Yn gyffredinol, pan fydd cyfranwyr yn rhoi cydsyniad ar ddechrau prosiect, mae eu cydsyniad parhaus yn oblygedig drwy gydol eu cyfraniad at wneud y cynnwys.

Fodd bynnag, wrth weithio gyda chyfranwyr agored i niwed, gall ceisio cydsyniad fod yn broses barhaus a dylai gwneuthurwyr cynnwys sefydlu eu bod wedi cael cydsyniad bob tro y disgwylir cyfraniad. Pan fydd gwneuthurwyr cynnwys yn dilyn straeon personol sensitif, lle gallai amgylchiadau bywyd newid, efallai y bydd angen iddynt hefyd barhau i gadarnhau cydsyniad drwy gydol y broses.

(Gweler y canllawiau: Cydsyniad ar sail Gwybodaeth)

6.4.8 Ni ddylai'r BBC ddibynnu fel arfer ar drydydd parti i gael cydsyniad gan oedolyn cyfrifol. Weithiau gall fod yn briodol cysylltu â chyfrannwr posibl drwy drydydd parti yn y lle cyntaf, er enghraifft wrth ddelio â phobl sy'n agored i niwed, rhai mewn profedigaeth neu mewn amgylchiadau sensitif eraill.

(Gweler Adran 7 Preifatrwydd: 7.4.5)

6.4.9 Ar gyfer cyfraniadau mwy sylweddol, gellir gofyn i gyfranwyr lofnodi ffurflen gydsynio safonol a contract manwl sy'n ffurfioli telerau eu cytundeb. Gall gynnwys datganiadau o fuddiannau personol neu fanylion am wybodaeth a all ddwyn anfri ar y BBC.

6.4.10 Mae'n bosibl na fydd pobl ifanc ac oedolion agored i niwed mewn lle bob amser i allu rhoi cydsyniad ar sail gwybodaeth. Gall esiamplau o bobl agored i niwed gynnwys y rheini sydd ag anawsterau dysgu neu fathau o ddementia, rhai mewn profedigaeth, a phobl sy'n sâl neu'n derfynol wael. Mewn achosion o'r fath, rhywun dros 18 oed sydd â'r prif gyfrifoldeb am ofalu amdanynt a ddylai roi cydsyniad ar eu rhan fel arfer, oni bai fod cyfiawnhad golygyddol am fynd ymlaen hebdo. Yn benodol, ni ddylid gofyn i rywun nad yw'n gallu rhoi ei gydsyniad ei hun am farn ar faterion sy'n debygol o fod y tu hwnt i'w allu i ateb yn briodol.

(Gweler Adran 9 Plant a Phobl Ifanc fel Cyfranwyr: 9.4.1-9.4.3)

(Gweler y canllawiau: Gweithio â Chyfranwyr Agored i Niwed neu Gyfranwyr sydd mewn Perygl o fod yn Agored i Niwed; a Ffilmio mewn Argyfyngau Meddygol)

6.4.11 Wrth gasglu gwybodaeth bersonol am gyfranwyr, rhaid ei phrosesu'n unol â pholisi Diogelu Data'r BBC. Mae cwmnïau cynhyrchu annibynnol yn gyfrifol am gydymffurfio â'u polisiau eu hunain ar ddiogelu data ac am gyflawni eu rhwymedigaethau o dan ddeddfwriaeth diogelu data.

(Gweler 6.4.7)

(Gweler Adran 7 Preifatrwydd: 7.4.58-7.4.63)

6.4.12 Efallai y bydd problemau pobl sy'n rhan o gynnwys y BBC yn gwneud argraff ar gynulleidfaoedd, ac efallai y byddant yn dymuno darparu cymorth. Yr arfer gorau yw cyfeirio'r aelodau hynny o'r gynulleidfa at elusen gofrestredig neu ystod o sefydliadau addas a all gefnogi'r person, a sianelu cymorth yn y ffordd fwyaf effeithiol. Gellir gofyn am gyngor gan y tîm Polisi Golygyddol.

(Gweler y canllawiau: Rhoddion Cynulleidfaoedd i Gyfrannwr)

Taliadau i Gyfranwyr

6.4.13 Fel arfer, ni ddylid talu ffi i gyfranwyr am gymryd rhan mewn rhaglenni newyddion a materion cyfoes a newyddiaduraeth ffeithiol pan fyddant yn adrodd eu hanes. Y rheswm am hyn yw y gallai taliad effeithio ar benderfyniad y cyfrannwr i siarad neu ddylanwadu ar yr hyn y gallai ei ddweud, neu gallai effeithio ar ganfyddiadau cynulleidfaoedd o onestrwydd eu cyfraniad.

Efallai y gellir talu ffi aflonyddu fach a thalu am unrhyw fân dreuliau sy'n codi er mwyn gwneud y rhaglen.

Rhaid atgyfeirio, i'r tîm Polisi Golygyddol, cynigion i dalu mwy na ffi aflonyddu i gyfranwyr at allbwn newyddion a materion cyfoes a newyddiaduraeth ffeithiol am adrodd eu stori.

6.4.14 Fel arfer ni fydd y BBC yn gwneud taliadau, yn addo gwneud taliadau nac yn gwneud taliadau mewn nwyddau, boed yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol (drwy drefnwyr neu ganolwyr, er enghraifft), i droseddwy, neu i gyn-droseddwy, sy'n gwneud dim ond siarad am eu troseddau. Yn gyffredinol, dylid cymhwyso'r un egwyddor at deuluoedd neu berthnasau i droseddwy neu gyn-droseddwy. Pwrpas hyn yw diogelu enw da'r BBC a hygyrdded ffynonellau a'r bobl sy'n cael eu cyfweld, yn ogystal â pharchu teimladau dioddefwyr troseddau.

(Gweler Adran 8 - Troseddu ac Ymddygiad Gwrthgymdeithasol: 8.4.19)

Tynnu Cydsyniad yn Ôl

6.4.15 Pan fydd cyfrannwr wedi rhoi cydsyniad ar sail gwybodaeth i fod yn rhan o'r cynnwys, ni chytunir fel arfer i unrhyw gais ganddo i dynnu ei gyfraniad yn ôl cyn ei ddarlledu, ond dylid gwrandao ar unrhyw wrthwynebiadau rhesymol. Gellir cael eithriadau, er enghraifft os oes rhwymedigaethau contractiol, lle mae amgylchiadau personol yr unigolyn dan sylw wedi newid yn sylweddol neu lle cafwyd newidiadau mawr yn y cyd-destun y mae ei gyfraniad i gael ei ddefnyddio ynddo.

(Gweler y canllawiau: Cydsyniad ar sail Gwybodaeth)

Dod o hyd i Gyfranwyr

6.4.16 Dylid cynnal gwiriadau i gadarnhau pwy yw cyfranwyr a sicrhau nad oes twyll neu gamarwain gan westeion cyson. Dylai natur y gwiriadau hyn fod yn briodol i natur a phwysigrwydd eu cyfraniad, y cynnwys a'r genre.

Efallai y bydd angen cynnal gwiriadau mwy manwl am bobl sy'n brif destun i'r allbwn neu sy'n gwneud cyfraniad sylweddol iddo. Gall hyn gynnwys cyfuniad o'r canlynol:

- tystiolaeth ddogfennol i gadarnhau pwy ydynt a dangos bod eu stori neu eu cymwysterau a'u profiad yn ddilys
- cadarnhad gan bobl heblaw'r rheini a awgrymwyd gan y cyfrannwr
- datganiad gan gyfranwyr o wybodaeth bersonol a all ddwyn anfri arnynt neu ar y BBC
- adolygiad o'u cyfrifon cyfryngau cymdeithasol.

Efallai y bydd gofyn i rai cyfranwyr gwblhau gwiriad cofnodion troseddol.

(Gweler 6.4.1-6.4.2)

6.4.17 Ni ddylid defnyddio asiantaethau neu wefannau trydydd parti sy'n delio ag actorion a pherfformwyr i ddod o hyd i bobl i siarad am faterion y tu allan i'w proffesiwn neu eu profiad penodol heblaw wrth chwilio am gystadleuwyr neu gynulleidfaoedd ar gyfer rhaglenni adloniant.

Apelio am Gyfranwyr

6.4.18 Rhaid geirio hysbysebion neu apeliadau am gyfranwyr yn ofalus er mwyn osgoi dwyn anfri ar y BBC. Er mwyn cael cyfranwyr priodol, mae'n bosibl y bydd angen targedu hysbysebion yn ofalus.

6.4.19 Os defnyddir hysbysebion neu os apelir am gyfranwyr drwy gyfryngau cymdeithasol neu adnoddau eraill ar y rhyngwyd, dylid cynnal gwiriadau priodol i sgrinio ymgeiswyr anaddas neu anonest.

6.4.20 Rhaid atgyfeirio geiriad arfaethedig yr holl apeliadau am gyfranwyr a chystadleuwyr, yn cynnwys y rheini ar gyfer rhaglenni adloniant a thalent, i sylw ffigwr golygyddol uwch neu, yn achos cwmnïau cynhyrchu annibynnol, i'r golygydd comisiynu.

6.4.21 Wrth bostio ar wefannau neu ar y cyfryngau cymdeithasol i ddod o hyd i gyfranwyr neu ddeunydd ymchwil, dylid ei gwneud yn glir bod y cynnwys yn cael ei wneud i'r BBC a defnyddio cyfeiriad busnes lle mae manylion cyswllt yn cael eu darparu. Os yw'n gyfres sy'n dychwelyd, efallai y bydd yn briodol enwi teitl y rhaglen.

Diogelwch a Dyletswydd Gofal tuag at Gyfranwyr

6.4.22 Ni ddylid rhoi iechyd a diogelwch cyfranwyr nac unrhyw gyfranogwyr eraill mewn unrhyw berygl sylweddol.

6.4.23 Mae gan y BBC ddyletswydd gofal tuag at ei gyfranwyr a chyfranwyr posibl, yn ogystal â'i ffynonellau, a allai wynebu niwed neu ofid o ganlyniad i'w cyfraniad i'r allbwn. Fodd bynnag, gallai'r gofal dyladwy amrywio wrth ystyried y cynnwys golygyddol, natur a graddau'r ymwneud gan yr unigolyn a'i statws cyhoeddus, ynghyd â ffactorau perthnasol eraill fel risgiau i ddiogelwch ac a yw'r unigolyn yn agored i niwed.

6.4.24 Dylid cynnal asesiad risg ‘gofal dyladwy i gyfrannwr’ i nodi unrhyw risg sylweddol o niwed i’r cyfrannwr neu’r cystadleuydd, oni bai fod cyfiawnhad er budd y cyhoedd dros beidio â gwneud hynny.

Gall asesiad risg fod yn ffordd ddefnyddiol o benderfynu pa lefel o ofal sy’n ‘ddyladwy’ ym mhob achos. Os oes angen, dylid ei ystyried ar y cam cynharaf yn y broses gynhyrchu a gallai helpu i bennu a oes angen arbenigwyr ar gamau pellach yn y cynhyrchiad.

Cyn gofyn i gyfranwyr gymryd rhan mewn gweithgareddau sydd â’r potensial i’w rhoi mewn perygl o risg gorfforol neu seicolegol sylweddol, rhaid dilyn y weithdrefn asesu risg briodol.

Yn y BBC, mae cyngor ar risg gorfforol a seicolegol ar gael gan dîm Diogelwch y BBC. Mae cwmnïau cynhyrchu annibynnol yn gyfrifol am eu prosesau asesu risg eu hunain.

Lle bo’n briodol, gellir gofyn i gyfranwyr wneud profion addasrwydd neu asesiadau seicolegol. Rhaid i gyfranwyr gydsynio i’r camau hynny a rhaid disgrifio unrhyw risgiau yn ysgrifenedig. Mae cyngor ar gael gan y tîm Polisi Golygyddol.

Mae Ofcom wedi cynhyrchu ‘Matrics Risg⁵’ sy’n gallu helpu i nodi, asesu a rheoli risgiau posibl i gyfranwyr. Gall y matrics risg hwn fod yn fan cychwyn ar gyfer ystyriaethau manwl pellach o risg gan gynhyrchwyr a chomisiynwyr.

6.4.25 Ni ddylid annog cyfranwyr i’w rhoi eu hunain mewn perygl wrth gasglu deunydd a allai fod at ddefnydd y BBC.

6.4.26 Mae’n bosibl y bydd angen cymryd camau ymarferol i amddiffyn cyfranwyr neu ffynonellau mewn gwledydd tramor rhag sgil-ffeithiau yn eu gwledydd eu hunain, o ganlyniad i gymryd rhan yn allbwn y BBC. Gall gwefannau trydydd parti atgynhyrchu cynnwys yn fyd-eang heb roi gwybod na chael cydsyniad.

(Gweler y canllawiau: Dyletswydd Gofal)

Bygwth a Bychanu

6.4.27 Rhaid trin cyfranwyr a chyfranwyr posibl â pharch. Rhaid peidio â bygwth cyfranwyr, eu bychanu nac ymddwyn yn ymosodol tuag atynt yn ddiangen, un ai i gael cydsyniad ganddynt neu wrth iddynt gymryd rhan mewn allbwn.

⁵ https://www.ofcom.org.uk/data/assets/pdf_file/0017/24713/section7.pdf

Nid yw hyn yn atal cyfweiliadau rhag bod yn rhai cadarn, heriol, holgar a dygn.

(Gweler Adran 5 Niwed a Thramgwydd: 5.4.44)

Sioeau Gemau, Cwisiau, Sioeau Talent a Rhaglenni sy'n Cynnig Cyfleoedd Newid Bywyd

6.4.28 Rhaid trin aelodau o'r cyhoedd sy'n cymryd rhan mewn sioeau gemau a chwisiau yn onest ac yn deg, gan ystyried eu hurddas. Rhaid iddynt gael eu hysbysu am y rheolau, a dylid rhoi gwybodaeth iddynt fel arfer am yr hyn sy'n debygol o ddigwydd iddynt a beth a ddisgwylir ganddynt. Os ydynt i ymddangos mewn ffordd ddoniol, bydd yn bwysig iddynt deimlo'n rhan o'r hwyl yn hytrach na bod hwyl yn cael ei wneud am eu pen. Hefyd rhaid cymryd gofal lle mae cystadleuwyr wedi'u cynnig gan eu teulu neu ffrindiau.

(Gweler Adran 17 Cystadlaethau, Pleidleisiau a Rhyngweithio: 17.4.38)

6.4.29 Dylid bod yn ofalus iawn wrth ddewis, asesu a chefnogi cystadleuwyr mewn sioeau talent a rhaglenni sy'n cynnig cyfleoedd newid bywyd. Dylai cynhyrchwyr cynnwys fod yn ymwybodol o'r pwysau ychwanegol a allai godi pan fydd cystadleuwyr yn perfformio neu'n ymddangos gerbron panel neu gynulleidfa fyw, a phan fydd pleidlais gyhoeddus yn cael ei chynnal, yn enwedig pan fydd y cynnwys yn debygol o ddenu sylw ar gyfryngau cymdeithasol.

Fel arfer, dylai cynhyrchwyr cynnwys sicrhau bod cystadleuwyr wedi cael eu hasesu a bod arbenigwr addas yn gallu rhoi cymorth iddynt. Hyd yn oed pan fydd cystadleuwyr wedi dangos addewid mawr, efallai na fyddai parhau mewn cystadleuaeth dalent gyhoeddus o fudd iddynt. Mae cyngor ar gael gan y tîm Polisi Golygyddol.

(Gweler y canllawiau: Chwilio am Dalent a Chystadleuwyr)

Golygu Teg

6.4.30 Dylai'r cynnwys terfynol fod yn bortread teg o'r hyn a ddywedodd ac a wnaeth y cyfrannwr, ac ni ddylid cambortreadu ei gyfraniad.

Anhysbysrwydd

6.4.31 Weithiau ni fydd gwybodaeth ar gael er budd y cyhoedd heblaw drwy ffynonellau neu gyfranwyr sy'n ei darparu ar sail anhysbys.

Pan fydd hynny'n ymarferol, cyn cytuno i gadw ffynhonnell yn anhysbys, dylid atgyfeirio'r mater i ffigwr golygyddol uwch neu, yn achos cwmnïau cynhyrchu annibynnol, i'r golygydd comisiynu a fydd efallai yn ymgynghori â'r tîm Polisi Golygyddol. Dylid ystyried a ddylid caniatáu anhysbysrwydd a sut mae sicrhau hynny.

Ni ddylid cynnig anhysbysrwydd oni bai fod cyfiawnhad golygyddol neu gyfreithiol, cyfiawnhad sy'n ymwneud â lles, neu gyfiawnhad arall dros wneud hynny. Lle mae cyfrannwr yn gofyn am anhysbysrwydd fel amod o'i gyfranogiad ac yr ystyrir bod cyfiawnhad dros raddau'r anhysbysrwydd a ddarperir, mae angen cytuno ar hynny. Er mwyn gwneud hynny, bydd angen i ni ddeall pwy y mae'r cyfrannwr yn dymuno bod yn anhysbys rhagddo a pham. Mae'n bosibl mai digon fydd sicrhau nad yw'n hawdd i'r cyfrannwr gael ei adnabod gan y cyhoedd, neu efallai y bydd am gael ei gelu rhag cael ei adnabod hyd yn oed gan ffrindiau agos ac aelodau o'i deulu. Dylid cadw cofnod o sgysiau gyda chyfranwyr am anhysbysrwydd.

Pan mai cyfrannwr anhysbys yw ffynhonnell yr honiadau, gweler Cywirdeb.

(Gweler Adran 3 Cywirdeb: 3.4.20-3.4.22)

6.4.32 Rhaid i wneuthurwyr cynnwys sicrhau eu bod mewn sefyllfa i anrhydeddu unrhyw addewidion a wneir ynghylch anhysbysrwydd, gan ystyried goblygiadau unrhyw orchymyn llys posibl sy'n mynnu datgelu deunydd heb ei ddarlledu. Pan fydd anhysbysrwydd yn hanfodol, ni ddylid dangos pwy yw'r cyfrannwr mewn unrhyw ddogfen, ffeil gyfrifiadurol, neu gofnod arall. Mae hyn yn cynnwys llyfrau nodiadau, gwaith papur gweinyddol, dyfeisiau electronig, yn ogystal â deunydd fideo a chlywedol.

(Gweler Adran 13 Defnyddio Cynnwys y BBC ar ôl ei Gyhoeddi neu ei Ddarlledu: 13.4.31)

6.4.33 Er mwyn celu pwy yw rhywun yn effeithiol, mae'n bosibl y bydd angen gwneud mwy na gwneud wyneb rhywun yn aneglur; mae ystyriaethau gweledol a sain eraill. Mae'n bosibl y bydd angen ystyried nodweddion gwahaniaethol, yn cynnwys gwallt, dillad, cerddediad a llais. Pan fydd anhysbysrwydd yn hanfodol, fel arfer dylid gwneud lluniau yn aneglur, yn hytrach na'u picselu, a defnyddio llais rhywun arall yn y cyfraniad yn hytrach nag ystumio llais y cyfrannwr yn dechnegol, gan fod modd dad-wneud gwaith picselu ac unrhyw ystumio technegol. Dylid rhoi gwybod i gynulleidfaoedd os nad llais y cyfrannwr sy'n cael ei glywed.

6.4.34 Er mwyn osgoi unrhyw berygl o adnabod rhywun drwy 'ddod â'r darnau at ei gilydd' (hynny yw, datgelu nifer o eitemau gwybodaeth mewn geiriau neu ddelweddau y gellir eu casglu at ei gilydd i adnabod yr unigolyn), mae hefyd yn

bosibl y bydd angen cynnwys y canlynol, er enghraifft, mewn addewidion o anhysbysrwydd: ystyried y ffordd y caiff y cyfrannwr ei ddisgrifio; gwneud rhifau tai yn aneglur; dileu rhai eitemau gwybodaeth drwy olygu (o eiriau'r cyfrannwr neu eraill) a gofalu peidio â datgelu'n union lle mae cartref cyfrannwr. Mae'n bwysig nodi y bydd yr angen i osgoi 'dod â'r darnau at ei gilydd' i adnabod cyfrannwr yn galw mewn rhai amgylchiadau am ystyried gwybodaeth sydd eisoes yn gyhoeddus.

6.4.35 Efallai y bydd angen celu pwy yw cyfranwyr rhyngwladol er mwyn bodloni unrhyw rwymedigaethau o ran anhysbysrwydd neu os bydd eu diogelwch yn cael ei beryglu. Mae gwefannau trydydd parti weithiau'n atgynhyrchu cynnwys yn fyd-eang heb yn wybod i'r BBC a heb gael cydsyniad y BBC, felly ni ellir gwarantu na fydd cyfraniad yn cael ei weld mewn gwledydd penodol.

(Gweler y canllawiau: Anhysbysrwydd)

Pobl â Hawl Gyfreithiol i Anhysbysrwydd

6.4.36 Mae hawl gydol oes gan ddioddefwyr a dioddefwyr honedig rhai troseddau, yn cynnwys treisio a throseddau eraill ag elfen rywiol iddynt, i beidio â chael eu hadnabod fel dioddefwyr y troseddau hynny. Mae'r hawl hon yn bodoli pa un a yw'r heddlu wedi'i hysbysu am y trosedd honedig ai peidio. Mae'r rheini sydd wedi dioddef, neu sy'n honni eu bod wedi dioddef, anffurfio organau cenhedlu benywod, priodas dan orfod a rhai troseddau masnachu pobl hefyd â hawl gydol oes awtomatig i fod yn anhysbys yn ôl y gyfraith yng nghyswllt y troseddau honedig hynny. Bydd angen cymryd gofal arbennig o ran adnabod rhywun drwy 'ddod â darnau at ei gilydd' mewn achosion lle mai aelodau o deulu'r dioddefwr sy'n cael eu cyhuddo o droseddau. Mae unigolion sy'n 16 oed ac yn hŷn yn gallu ildio eu hawl i anhysbysrwydd, ond rhaid iddynt wneud hynny'n ysgrifenedig. Mae mwy o gyngor ar gael gan y tîm Cyngor Cyfreithiol Rhaglenni.

Mae gan athrawon hefyd hawl i fod yn anhysbys os ydynt wedi cael eu cyhuddo o drosedd yn erbyn disgybl cofrestredig yn eu hysgol. Gellir codi'r anhysbysrwydd yng nghyswllt honiad o'r fath neu ei ddileu o dan nifer o amgylchiadau, gan gynnwys os bydd yr athro'n cael ei gyhuddo o'r drosedd dan sylw. Gall yr athro hefyd ildio ei hawl i anhysbysrwydd yn ysgrifenedig.

Mae mwy o gyngor ar gael gan y tîm Cyngor Cyfreithiol Rhaglenni. Mae'n bosibl y bydd y sefyllfa'n wahanol yn yr Alban ac mae cyngor ar gael gan y Cyfarwyddwr Cyfreithiol, yr Alban.

Cyfranwyr, Cytundebau Mynediad, Ffurflenni Indemnïo ac Annibyniaeth Olygyddol

6.4.37 Weithiau bydd cyfranwyr yn gofyn am gael rhagolwg o'u cyfraniadau. Nid yw'r BBC yn caniatáu dangos rhagolwg o'i gynnwys fel arfer. Lle mae rhesymau golygyddol neu gyfreithiol dros gytuno i ddangos rhagolwg, rhaid i wneuthurwyr cynnwys fod yn glir o dan ba delerau y mae'n cael ei gynnig. Fel arfer bydd yn briodol gwneud hyn yn ysgrifenedig ymlaen llaw. Dylid ei gwneud yn glir y bydd y BBC yn cadw rheolaeth olygyddol ac y bydd unrhyw newidiadau a wneir ar ôl dangos rhagolwg yn ymwneud yn llwyr fel arfer â chywiro materion ffeithiol y cytunwyd eu bod yn anghywir neu ymateb i bryderon rhesymol ynghylch lles, diogelwch personol, diogelwch gwladol neu gyfrinachedd.

Nid yw'r BBC yn caniatáu cymeradwyaeth copi o'i gynnwys.

Weithiau bydd cyfranwyr yn ceisio gorfodi amodau cyn cytuno i gymryd rhan. Rhaid i'r BBC beidio ag ildio rheolaeth olygyddol. Mae'n bwysig bod unrhyw gytundeb contractiol â chyfrannwr, ei asiant, neu gwmni cynhyrchu yn ei gwneud yn bosib gofyn cwestiynau y byddai'n rhesymol i'r gynulleidfa eu disgwyl, ac i ddweud y stori'n deg ac yn gywir.

Os bydd cyfrannwr yn gwrthod rhoi cyfweliad oni bai fod y cwestiynau'n cael eu cytuno ymlaen llaw neu fod pynciau penodol yn cael eu hosgoi, rhaid ystyried yn ofalus a yw'n briodol bwrw ymlaen o gwbl. Os bydd cynhyrchwyr cynnwys yn penderfynu bwrw ymlaen, dylid ei gwneud yn glir fel arfer ar yr awyr neu fel rhan o'r eitem o dan ba amodau y cafwyd y cyfweliad.

Cytundebau Mynediad

6.4.38 Mae nifer mawr o sefydliadau'n mynnu bod y BBC yn gwneud cytundebau ysgrifenedig yn gyfnewid am hwyluso mynediad i'w safleoedd neu at eu staff. Gall hyn fod yn ffordd ddefnyddiol o ffurfioli'r telerau ar gyfer rhoi cydsyniad am fynediad neu gyfraniadau eraill.

Fodd bynnag, mae'n bwysig sicrhau na fydd telerau unrhyw gytundeb yn amharu ar annibyniaeth olygyddol y BBC neu'n tanseilio ei uniondeb golygyddol. Er mwyn arfer rheolaeth olygyddol, mae'n ofynnol bod y BBC, neu gwmnïau cynhyrchu annibynnol sy'n cynhyrchu cynnwys i'r BBC, yn cadw'r hawl i recordio deunydd mor rhydd ag y gellir, a hefyd i olygu'n gywir, yn ddiuedd ac yn deg. Os gosodir amodau annerbyniol, rhaid i'r BBC dynnu'n ôl o'r prosiect.

(Gweler y canllawiau: Cytundebau Mynediad a Ffurflenni Indemnïo)

6.4.39 Rhaid i unrhyw gytundeb mynediad, ffilmio neu recordio gael ei atgyfeirio i ffigwr golygyddol uwch, neu, yn achos cwmnïau cynhyrchu annibynnol, i'r golygydd comisiynu. Os yw'r geiriad arfaethedig yn peryglu uniondeb golygyddol neu annibyniaeth y BBC, rhaid ymgynghori â'r tîm Polisi

Golygyddol hefyd. Os na ellir newid y geiriad er boddhad y BBC, ni chaiff y cynhyrchiad fynd yn ei flaen.

Cyfraniadau gan Aelodau o'r Teulu Brenhinol

6.4.40 Rhaid trafod ceisiadau gan feysydd allbwn sydd y tu allan i BBC News am gyfweiliadau ag aelodau o'r Teulu Brenhinol, neu am ymddangosiadau dethol ganddynt, â Swyddog Cyswllt Brenhinol y BBC.

(Gweler Adran 13 Defnyddio Cynnwys y BBC ar ôl ei Gyhoeddi neu ei Ddarlledu:
13.4.20)

Ffurflenni Indemnïo

6.4.41 Ffurflenni indemnïo yw'r cytundebau cyfreithiol a ddefnyddir gan sefydliad sy'n darparu cyfleuster i'r BBC i ddangos pwy fydd yn atebol os aiff rhywbeth o'i le, naill ai yn ystod recordiad neu o ganlyniad i ddarllediad. Gallant fod yn ddogfennau ar wahân neu'n gymal indemnïo mewn Cytundeb Mynediad ehangach. Dylid ymgynghori â chynghorydd materion busnes cyn cytuno ar gymal indemnïo.

6.4.42 Mae'r BBC wedi cytuno ar ffurflen indemnïo safonol â'r heddlu yng Nghymru a Lloegr. Dim ond os yw eu geiriad yn adlewyrchu'r hyn sydd yn ffurflen safonol y BBC y gall cynhyrchwyr cynnwys y mae heddluoedd yng Nghymru a Lloegr yn rhoi ffurflenni indemnïo iddynt lofnodi ffurflenni o'r fath. Mae copïau ar gael ar y wefan Canllawiau Golygyddol. Os bydd cynhyrchwyr cynnwys yn cael ffurflenni indemnïo gan Heddlu'r Alban, dylent eu hatgyfeirio i sylw eu cynghorydd materion busnes cyn eu llofnodi.

(Gweler y canllawiau: Cytundebau Mynediad a Ffurflenni Indemnïo)

Hawl i Ymateb

6.4.43 Pan fydd allbwn yn cynnwys honiadau o ddrwgweithredu, anghyfiawnder neu anghymhwysra, neu'n cyflwyno beirniadaeth gref a niweidiol o unigolyn neu sefydliad y gellir ei adnabod, y rhagdybiaeth yw y bydd y rheini a gaiff eu beirniadu yn cael cyfle teg i ymateb i'r honiadau, sef hawl i ymateb.

Yn ogystal â sicrhau tegwch, bydd yr ymateb i hawl i ymateb yn gallu helpu i sicrhau cywirdeb yr allbwn.

Hyd yn oed os nad yw unigolyn neu sefydliad wedi'i enwi, mae'n bosibl y bydd yn dal yn briodol cwestiynu neu drafod cywirdeb y dystiolaeth â'r rheini a gaiff eu beirniadu.

Rhaid cadw cofnod o unrhyw gais am ymateb; dylai gynnwys dyddiadau, amseroedd, enw'r person y cysylltwyd ag ef a'r prif elfennau yn y sgwrs rhyngddynt.

6.4.44 Wrth geisio ymateb, dylid rhoi'r wybodaeth ganlynol fel arfer i wrthrych yr honiadau:

- disgrifiad o'r honiadau sy'n ddigon manwl iddo allu rhoi ymateb ar sail gwybodaeth. Fodd bynnag, nid oes angen darparu tystiolaeth berthnasol
- natur, fformat a chynnwys yr allbwn y bydd yr honiad yn cael ei wneud ynddo, gan gynnwys y teitl os yw'n arwyddocaol
- pa bryd a ble y cyhoeddir y cynnwys am y tro cyntaf (os yw'n hysbys) a
- chyfle priodol ac amserol i ymateb.

6.4.45 Mae'n bwysig bod unrhyw rannau o'r ymateb sy'n berthnasol i'r honiadau a ddarllledwyd yn cael eu portreadu'n deg a chywir a dylid eu darlledu neu eu cyhoeddi fel arfer o fewn neu ochr yn ochr â'r deunydd sy'n cynnwys yr honiadau.

Mae'n bosibl y bydd achlysuron pan fydd hyn yn amhriodol (er enghraifft, am resymau cyfreithiol, diogelwch neu gyfrinachedd). Mewn achosion o'r fath, dylid ymgynghori â ffigwr golygyddol uwch, neu olygydd comisiynu os mai cwmnïau cynhyrchu annibynnol sydd am ymgynghori. Gall fod yn briodol wedyn ystyried a ddylid cynnig cyfle arall i ymateb ar ddyddiad diweddarach.

(Gweler Adran 7 Preifatrwydd: 7.4.47-7.4.48)

6.4.46 Os oes bwriad i ddarlledu honiad difrifol heb gynnig cyfle i ymateb, rhaid atgyfeirio'r bwriad hwnnw i sylw ffigwr golygyddol uwch neu, yn achos cwmnïau cynhyrchu annibynnol, i'r golygydd comisiynu, ac i'r Cyfarwyddwr Polisi a Safonau Golygyddol, a fydd yn ystyried:

- a oes cyfiawnhad dros ddarlledu'r honiad ar sail y budd i'r cyhoedd⁶
- a oes rhesymau da i gredu ei fod yn wir.

Gall fod rhesymau dros gyhoeddi neu ddarlledu honiadau heb ofyn am ymateb gan yr unigolion neu'r sefydliadau dan sylw. Mae'r rhain yn cynnwys y risg o

⁶ Gweler Adran 1 o Safonau Golygyddol y BBC: 1.3 Budd y Cyhoedd

ymyrryd â thystion neu'r rheini y mae gan gynhyrchwyr cynnwys ddyletswydd gofal tuag atynt, neu resymau cyfreithiol eraill.

(Gweler Adran 3 Cywirdeb: 3.4.20)

Cyfle i Gyfrannu ac Ystyried y Ffeithiau'n Briodol

6.4.47 Cyn cyhoeddi a darlledu newyddion a materion cyfoes a newyddiaduraeth ffeithiol, gan gynnwys allbwn sy'n edrych ar ddigwyddiadau yn y gorffennol, dylai'r BBC gymryd gofal rhesymol i fodloni ei hun:

- nad yw ffeithiau perthnasol wedi'u cyflwyno, eu diystyru neu eu hepgor mewn modd sy'n annheg i unigolyn neu gorff; a
- bod unrhyw un y byddai ei hepgor yn gallu bod yn annheg i unigolyn neu gorff wedi cael cyfle i gyfrannu.

Gwrthod Cymryd Rhan

6.4.48 Mae hawl gan unrhyw un i wrthod cyfrannu i allbwn y BBC ac nid oes angen crybwyll bod rhywun wedi gwrthod bob amser. Er hynny, ni ddylid caniatáu i'r ffaith bod unigolyn neu sefydliad wedi gwrthod cyfrannu fod yn rhwystr i ddangos cyfranwyr eraill sy'n dal barn wahanol, neu i ddangos yr allbwn ei hun.

6.4.49 Lle mae'n rhesymol i'n cynulleidfya ddisgwyl clywed gwrthddadleuon neu lle nad yw unigolyn, safbwynt neu sefydliad wedi'i gynrychioli, gall fod yn briodol egluro'r absenoldeb, yn enwedig os byddai'n annheg â'r cyfrannwr coll i beidio â gwneud hynny. Dylid geirio hyn yn deg. Dylid ystyried a oes modd cynrychioli barn y cyfrannwr coll ar sail yr hyn sydd eisoes yn hysbys.

(Gweler Adran 2 Didueddrwydd: 2.4.2-2.4.4 ac Adran 7 Preifatrwydd: 7.4.46-7.4.47)

Twyllo

6.4.50 Os yw hyn er budd y cyhoedd⁷, gall fod yn dderbyniol i gynhyrchwyr cynnwys guddio pwy ydynt ai peidio â datgelu pwrpas llawn yr allbwn. Efallai y bydd hefyd yn dderbyniol creu persona ffug, neu gyfrif ffug ar y cyfryngau cymdeithasol. Nid yw twyllo cyfrannwr, ffynhonnell neu sefydliad yn y fath ffordd yn debygol o fod yn dderbyniol os oedd modd cael y deunydd mewn ffordd arall. Dylai fod y lleiaf sydd ei angen ac yn gymesur â'r pwnc dan sylw.

⁷ Gweler Adran 1 o Safonau Golygyddol y BBC: 1.3 Budd y Cyhoedd

Rhaid atgyfeirio unrhyw gynnig i dwyllo cyfrannwr i allbwn newyddion neu ffeithiol i ffigwr golygyddol uwch neu, yn achos cwmnïau cynhyrchu annibynnol, i'r golygydd comisiynu. Rhaid ymgynghori hefyd â'r tîm Polisi Golygyddol.

(Gweler Adran 8 - Troseddu ac Ymddygiad Gwrthgymdeithasol: 8.4.38-8.4.40)

Allbwn Comedi, Adloniant a Dychanol

6.4.51 Os yw'r twyllo at ddibenion comedi, adloniant neu ddychanu, fel herian i greu difyrrwch, dylai'r deunydd gael ei recordio ymlaen llaw fel arfer a rhaid cael cydsyniad unrhyw aelod o'r cyhoedd neu'r sefydliad sydd i gael ei enwi ynddo cyn ei ddarlledu. Os na ellir eu hadnabod, ni fydd angen cael cydsyniad cyn ei ddarlledu fel arfer oni bai fod y deunydd yn debygol o wneud rhywun yn destun gwawd i'r cyhoedd heb gyfiawnhad neu o beri gofid personol.

Ni ddylai'r twyllo fod â'r bwriad o fychanu a dylem ofalu nad ydym yn achosi gofid neu annifyrrwch diangen i'r rheini sy'n gysylltiedig. Mae'n bosibl y bydd angen ymgynghori â ffrindiau neu'r teulu i asesu'r risgiau cyn recordio.

(Gweler Adran 5 Niwed a Thramgwydd: 5.4.44 ac Adran 7 Preifatrwydd: 7.4.50)

6.4.52 Fel arfer ni fydd angen cael cydsyniad ymlaen llaw i ddarlledu deunydd sy'n cynnwys twyllo at ddibenion comedi, adloniant neu ddychanu sy'n ymwneud â'r rheini sydd yn llygad y cyhoedd oni bai fod y deunydd wedi'i recordio'n gudd neu ei fod yn debygol o wneud rhywun yn destun gwawd i'r cyhoedd heb gyfiawnhad neu o beri gofid personol.

6.4.53 Rhaid atgyfeirio unrhyw gynnig i dwyllo cyfrannwr at ddibenion comedi, adloniant neu ddychanu, p'un a yw yn llygad y cyhoedd ai peidio, i ffigwr golygyddol uwch neu, yn achos cwmnïau cynhyrchu annibynnol, i'r golygydd comisiynu. Rhaid ymgynghori hefyd â'r tîm Polisi Golygyddol.

Ar-lein

6.4.54 Os oes bwriad i greu gwefan sy'n cuddio unrhyw gysylltiad â'r BBC, rhaid atgyfeirio'r bwriad hwnnw i sylw ffigwr golygyddol uwch neu, yn achos cwmnïau cynhyrchu annibynnol, i'r golygydd comisiynu, ac i'r Cyfarwyddwr Polisi a Safonau Golygyddol, a fydd yn ystyried:

- a yw'r cynnig yn gymesur ac a oes cyfiawnhad golygyddol drosto

- pa fesurau y gellir eu cymryd i sicrhau na fydd y rheini y tu allan i'r gynulleidfa darged yn cael eu camarwain yn sylweddol, neu'n cael niwed sylweddol.

6.4.55 Rhaid i unrhyw gynnig i greu persona ffug neu i greu cyfrif ffug ar y cyfryngau cymdeithasol gael ei atgyfeirio i ffigwr golygyddol uwch neu, yn achos cwmnïau cynhyrchu annibynnol, i'r golygydd comisiynu. Rhaid ymgynghori hefyd â'r tîm Polisi Golygyddol.

6.4.56 Os bydd unrhyw un yn ymyrryd i lywio cwrs trafodaeth ar-lein neu ar y cyfryngau cymdeithasol at un o ddibenion y BBC, heb ddatgelu ei gysylltiad â'r BBC, rhaid iddo fod yn gweithredu er budd y cyhoedd⁸ a rhaid iddo atgyfeirio'r mater i ffigwr golygyddol uwch neu, yn achos cwmnïau cynhyrchu annibynnol, i'r golygydd comisiynu. Yn yr achosion mwyaf difrifol, rhaid atgyfeirio'r mater hefyd i'r Cyfarwyddwr Polisi a Safonau Golygyddol.

Gweithio Dramor

6.4.57 Os oes bwriad i gynhyrchwyr cynnwys y BBC fynd i mewn i wlad mewn ffordd sy'n osgoi cyfyngiadau fisa, rhaid atgyfeirio'r bwriad hwnnw i ffigwr golygyddol uwch, neu, yn achos cwmnïau cynhyrchu annibynnol, i'r golygydd comisiynu. Rhaid ymgynghori hefyd â'r Cyfarwyddwr Polisi a Safonau Golygyddol. Fel arfer, dylid hysbysu rheolwyr y swyddfeydd newyddion a'r swyddfa leol. Gall hefyd fod yn ddoeth cysylltu â'r tîm Cyngor Cyfreithiol Rhaglenni a Thîm Risg Uchel BBC Safety⁹ cyn teithio.

Portreadu Pobl Go iawn mewn Drama

6.4.58 Lle bo'n briodol, a lle mae eu rôl yn arwyddocaol, dylid hysbysu pobl go iawn sy'n cael eu portreadu mewn drama neu berthnasau agos iddynt sy'n dal yn fyw ymlaen llaw ac, os yw'n bosibl, sicrhau eu cydweithrediad. Bydd llai o angen sicrhau cydweithrediad wrth ddelio â phobl sydd yn llygad y cyhoedd, yn enwedig os yw'r portreadu'n ymwneud yn bennaf ag agweddau cyhoeddus ar eu bywyd.

Os oes bwriad i bortreadu person go iawn mewn ffordd arwyddocaol mewn drama yn groes i ddymuniadau'r person hwnnw, neu i ddymuniadau ei deulu agos sy'n dal yn fyw, rhaid atgyfeirio'r bwriad hwnnw i sylw'r Cyfarwyddwr Polisi a Safonau Golygyddol i'w gymeradwyo cyn ymrwymo i'r cynhyrchiad.

⁸ Gweler Adran 1 o Safonau Golygyddol y BBC: 1.3 Budd y Cyhoedd

⁹ Gweler y wefan Risg Uchel: mae hon ar gael ar Gateway at ddefnydd staff y BBC neu drwy olygyddion comisiynu yng nghyswllt cynhyrchwyr annibynnol

Oni bai ei fod yn ymwneud â phobl sydd yn llygad y cyhoedd a'r agweddau cyhoeddus ar eu bywyd, ni fydd yn cael ei gymeradwyo oni bai fod modd dangos bod y meini prawf canlynol wedi'u bodloni:

- bod y portread yn deg
- bod y portread wedi'i seilio ar gorff tystiolaeth sylweddol o ffynonellau da lle bynnag y bo modd
- bod budd i'r cyhoedd¹⁰.

6.4.59 Pan fydd drama yn bortread realistig o bobl fyw, neu o bobl sydd â pherthnasau agos sy'n dal yn fyw, mewn sefyllfaoedd cyfoes, dylai gwneuthurwyr cynnwys sicrhau nad yw'n ystumio'r ffeithiau hysbys yn ormodol ac felly'n rhoi portread annheg yn enwedig os yw'r portread yn ymwneud â digwyddiad dadleuol neu sensitif.

(Gweler Adran 3 Cywirdeb: 3.4.31)

¹⁰ Gweler Adran 1 o Safonau Golygyddol y BBC: 1.3 Budd y Cyhoedd